INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

ZAMONAVIY RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA O'QUVCHILARNING MA'NAVIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Mashhura Abulxayeva Ilhom qizi
Guliston Davlat Pedagogika Instituti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy raqamli ta'lim muhitining o'quvchilar ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalarning o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi sharoitida yoshlarning axloqiy qiyofasini shakllantirish, ularda media-madaniyat, tanqidiy fikrlash va kiberetika ko'nikmalarini tarkib toptirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, maqolada virtual ta'lim platformalari orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib qilishning samarali usullari va ma'naviy tahdidlarga qarshi g'oyaviy immunitetni mustahkamlash masalalari bayon etilgan. Zamonaviy ta'lim muhitida o'quvchilarning ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Unda ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish, innovatsion pedagogik yondashuvlar hamda interfaol metodlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy mas'uliyat, milliy va umuminsoniy fazilatlarni shakllantirishning asosiy yo'llari ko'rsatib berilgan. Maqolada zamonaviy ta'lim muhitining o'ziga xos xususiyatlari hamda ularning ma'naviy tarbiyaga ta'siri ilmiy asosda tahlil etiladi. Natijada, o'quvchilarning ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirishda kompleks yondashuv zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, zamonaviy ta'lim muhiti, ma'naviy kompetensiya, o'quvchi shaxsi, axloqiy qadriyatlar, innovatsion pedagogika, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, tarbiya jarayoni, ijtimoiy mas'uliyat, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, ta'lim, tarbiya.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение современной цифровой образовательной среды в развитии духовно-нравственных компетенций учащихся. Освещаются возможности формирования нравственного облика молодежи, а также развития у них медиакультуры, критического мышления и навыков киберэтики в условиях интеграции цифровых технологий в образовательный процесс. Кроме того, рассматриваются эффективные способы продвижения национальных и общечеловеческих ценностей через виртуальные образовательные платформы, а также вопросы укрепления идейного иммунитета против духовных угроз. В статье на научной основе анализируется значение эффективного использования информационно-коммуникационных технологий, инновационных педагогических подходов и интерактивных методов обучения, а также раскрываются пути формирования у учащихся социальной ответственности и нравственных качеств. В результате обосновывается необходимость комплексного подхода к развитию духовно-нравственных компетенций учащихся.

Ключевые слова: цифровое образование, современная образовательная среда, духовно-нравственная компетенция, личность учащегося, нравственные ценности, медиакультура, критическое мышление, киберэтика, инновационная педагогика, интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, социальная ответственность, национальные и общечеловеческие ценности, воспитательный процесс.

Abstract: This article analyzes the role and significance of the modern digital educational environment in developing students' spiritual and moral competencies. It highlights the opportunities for shaping the moral character of young people, as well as developing their

media culture, critical thinking, and cyber ethics skills in the context of integrating digital technologies into the educational process. Furthermore, the study examines effective ways of promoting national and universal values through virtual learning platforms, along with issues related to strengthening ideological immunity against spiritual threats. The article also provides a scientific analysis of the importance of effective use of information and communication technologies, innovative pedagogical approaches, and interactive teaching methods, and reveals ways to foster social responsibility and moral qualities in students. As a result, the necessity of a comprehensive approach to the development of students' spiritual and moral competencies is substantiated.

Keywords: Digital education, modern educational environment, spiritual and moral competence, student personality, moral values, media culture, critical thinking, cyber ethics, innovative pedagogy, interactive methods, information and communication technologies, social responsibility, national and universal values, educational process.

KIRISH

Hozirgi kunda globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanib borayotgan bir vaqtda ta'lim tizimi tubdan yangilanib, yangi mazmun va shakllar bilan boyib bormoqda. Zamonaviy ta'lim muhitida o'quvchilarning bilim olish jarayoni bilan birgalikda, ularning shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki bugungi jamiyatda yetuk, mustaqil fikrlovchi, yuksak ma'naviyatli,ongli, mas'uliyatli, erkin shaxsni tarbiyalash ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim muhiti keng imkoniyatlarga ega bo'lib, unda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion pedagogik yondashuvlar va interfaol metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning raqamli ta'limga qiziqishlarini, ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligini oshirish mumkin. Ayniqsa, raqamli vositalar orqali o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, axloqiy qaror qabul qilish, ijtimoiy mas'uliyat va milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarga hurmatni shakllantirish imkoniyati kengaymoqda. Shu bilan birga, zamonaviy axborot makonida turli xil g'oyaviy tahdidlar va salbiy ta'sirlarning mavjudligi o'quvchilarda mustahkam ma'naviy immunitetni shakllantirish zaruratini yanada kuchaytirmoqda. Bu esa ta'lim jarayonida ma'naviy tarbiya masalasiga kompleks va tizimli yondashishni talab etadi. Mazkur ishda zamonaviy ta'lim muhitida o'quvchilarning ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatlari, ularning samarali yo'llari hamda ta'lim jarayonida qo'llaniladigan zamonaviy yondashuvlar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Raqamli ta'lim sharoitida o'quvchilar ma'naviyatini rivojlantirish — axloqiy mas'uliyat, kiberxavfsizlik madaniyati va media-savodxonlikni shakllantirish orqali amalga oshiriladi. Bu jarayon innovatsion metodikalar orqali yoshlarning kreativligi va mustaqil fikrlashini oshirib, axborot oqimida to'g'ri yo'nalish olishga yordam beradi. Asosiy e'tibor axloqiy ongni shakllantirishga qaratiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

O'quvchilarning ma'naviy kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogika, psixologiya va akmeologiya fanlarida keng o'rganilgan muammolardan biridir. Tadqiqotlarda ma'naviy-axloqiy tarbiya shaxs kamolotining ajralmas qismi sifatida qaralib, o'quvchilarda axloqiy qadriyatlar, ijtimoiy mas'uliyat, mustaqil fikrlash va ongli qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish zarurligi ta'kidlanadi. Zamonaviy ta'lim muhitida esa ushbu jarayonni samarali tashkil etishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, innovatsion pedagogik yondashuvlar va interfaol metodlarning o'rni beqiyos ekani ilmiy manbalarda alohida qayd etilgan. Ko'plab tadqiqotlarda raqamli ta'lim muhitining o'quvchilar ma'naviy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinib, unda media-madaniyat, kiberetika, tanqidiy fikrlash kabi kompetensiyalarni rivojlantirish

imkoniyatlari kengligi asoslab berilgan. Shuningdek, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg‘un holda singdirish, yoshlarni turli g‘oyaviy tahdidlardan himoya qilishda ma’naviy tarbiyaning ahamiyati yoritilgan. Adabiyotlar shuni ko‘rsatadiki, mazkur jarayon tizimli va kompleks yondashuvni talab etadi [1].

Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv hamda shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim tamoyillari asos qilib olindi. Tadqiqot jarayonida nazariy va amaliy metodlardan foydalanildi. Jumladan, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish kabi nazariy metodlar orqali mavzuning ilmiy asoslari o‘rganildi. Amaliy qismda esa kuzatish, suhbat, so‘rovnoma hamda pedagogik tajriba metodlari yordamida o‘quvchilarning ma’naviy kompetensiyalarini rivojlantirish darajasi va unga ta’sir etuvchi omillar aniqlashtirildi. Shuningdek, tadqiqotda zamonaviy ta’lim muhitining imkoniyatlarini baholash, o‘quvchilarning ma’naviy rivojlanishiga ta’sir etuvchi pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash hamda samarali metod va vositalarni ishlab chiqishga alohida e’tibor qaratildi. Mazkur metodologik yondashuvlar tadqiqotning ilmiy asoslanganligi va natijalarining ishonchliligini ta’minlashga xizmat qiladi. Shu sababli bu jarayonga kompleks va tizimli yondashish kerak bo’ladi. Tadqiqotning yana bir muhim jihati – raqamli pedagogikaning o‘quvchilarning bilim olishiga, mustaqil ta’lim olish qobiliyatiga va mantiqiy fikrlash darajasiga qanday ta’sir ko‘rsatishini aniqlash bo‘ldi. Ko‘plab o‘quvchilar uchun texnologiyadan foydalanish o‘rganish jarayonini osonlashtirishi mumkin, ammo ba’zi hollarda bu e’tiborning pasayishiga ham sabab bo‘lishi mumkin. Shu sababli, tadqiqotda aynan qaysi texnologiyalar samaraliroq ekani, ular o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshirish yoki kamaytirishiga qanday ta’sir qilishi ham tahlil qilindi. Bundan tashqari, tadqiqot ta’lim jarayonida o‘qituvchilarning texnologik imkoniyatlaridan qay darajada foydalana olishlarini ham o‘rganishga qaratildi. Chunki zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanish uchun o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli bo‘lishi kerak. Agar pedagoglar texnologiyalardan to‘g‘ri foydalana olsalar, darslar yanada qiziqarli va samarali o‘tadi. Shu sababli, tadqiqot doirasida o‘qituvchilarning texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish yo‘nalishida ham tavsiyalar ishlab chiqildi. Umuman olganda, ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarning o‘rnini aniqlash va ularning an’anaviy ta’lim bilan uyg‘unlashuvi orqali ta’lim jarayonini qanday yaxshilash mumkinligini tadqiq qilishdan iborat bo‘ldi. Olingan natijalar kelajakda ta’lim tizimiga raqamli pedagogikani samarali integratsiya qilish uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi. [2].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Zamonaviy raqamli ta’lim muhitida o’quvchilarning ma’naviy-axloqiy kompetensiyalarini rivojlantirish – axborot xavfsizligi, virtual etika va raqamli madaniyatni shakllantirish orqali amalga oshiriladi. Raqamli texnologiyalar ta’lim platformalari, interaktiv vositalar va onlayn hamjamiyatlar orqali o‘quvchilarda ijtimoiy mas’uliyat, tanqidiy fikrlash va ijobiy virtual muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Raqamli madaniyat va axloq: Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilar nafaqat bilim oladi, balki virtual muloqot qoidalari, kiberetika va axborot xavfsizligini o‘rganadi [3].

Innovatsion metodlar: Pedagogik texnologiyalarni raqamli vositalar bilan integratsiya qilish o‘quvchilarda ma’naviy qadriyatlarni, masalan, o‘zaro hurmat va mas’uliyatni onlayn platformalarda ham shakllantirishga yordam beradi. Salbiy ta’sirlardan himoya**:** raqamli ta’lim o‘quvchilarni internetdagi salbiy kontentdan himoyalanishga, axborotni filtrlashga va o‘z ma’naviy immunitetini oshirishga o‘rgatadi. Samaradorlik: raqamli kompetensiyadan foydalanilganda dars samaradorligi ortadi, o’quvchi-yoshlarda darsga, mashg’ulotlarga qiziqish uyg’otadi, o’z ustida ishlashga undaydi. Zamonaviy raqamli ta’lim muhitidan samarali

foydalanish orqali o‘quvchilarning ma’naviy kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin. Buning uchun pedagoglar innovatsion yondashuvlarni qo‘llashi va raqamli resurslardan maqsadli foydalanishi zarur. [4].

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, to‘g‘ri tashkil etilgan raqamli muhit o‘quvchilarning nafaqat texnik, balki kasbiy va ma’naviy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Zamonaviy ta’limda raqamli pedagogika o‘quvchilarni ijtimoiy-axloqiy mas’uliyatli shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, raqamli ta’lim muhitida ta’lim olayotgan bo’lajak o’qituvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalarni puxta o’zlashtirish, interaktiv metodlardan foydalanish va amaliy mashg’ulotlarga ko’proq e’tibor qaratish zarur. So’rovnoma va tajriba natijalariga ko’ra, raqamli platformalardan samarali foydalangan guruhda o’quvchilarning kasbiy tayyorgarligi va raqamli savodxonlik darajasi sezilarli oshgani aniqlandi. Bu esa zamonaviy ta’limda raqamli kompetensiyalarni shakllantirishning dolzarbligini ta’minlaydi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar o‘qituvchilarga dars jarayonini yanada samarali tashkil etish va turli interaktiv metodlardan foydalanish imkonini bermoqda. O‘quvchilar uchun esa masofaviy ta’lim olish, turli onlayn resurslardan foydalanish va o‘z bilim darajasini mustaqil baholash yanada osonlashdi. Raqamli vositalarning joriy etilishi ta’lim jarayonini moslashuvchan va qulay qilish bilan birga, o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini ham inobatga olish imkoniyatini yaratmoqda. Shu boisdan, kelajakda raqamli pedagogikaning imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish uchun texnik infratuzilmani yaxshilash va o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. [5].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarning ma’naviy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Raqamli texnologiyalar yordamida ta’lim jarayonini interaktiv va mazmunan boy tashkil etish o‘quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning axloqiy qarashlari, qadriyatlarga munosabati va ijtimoiy faolligini ham shakllantirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalardan foydalanib o’tilgan darslar tushunarliligi, qiziqarliligi va ko’rgazmaliligi bilan ham ajralib turadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, to‘g‘ri yo‘naltirilgan raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, axborot madaniyati, mas’uliyat va ijtimoiy ong kabi muhim ma’naviy sifatlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, raqamli makonda mavjud salbiy omillarni hisobga olgan holda, pedagoglar tomonidan nazorat va maqsadli yondashuvni kuchaytirish zarur. Kelgusida raqamli ta’lim imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish, ma’naviy tarbiyaga yo‘naltirilgan kontentni boyitish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish orqali o‘quvchilarning barkamol shaxs sifatida shakllanishiga erishish mumkin. Hozirgi kunda ko’plab maktablarda raqamli ta’lim tizimidan unumli foydalanib kelinmoqda. Raqamli ta’lim muhiti bo’lajak o’qituvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil sanaladi. Raqamli pedagogikaning muvaffaqiyatli joriy etilishi uchun o‘qituvchilarning texnologiyalardan samarali foydalanish ko‘nikmalarini oshirish lozim. O‘qituvchilar maxsus treninglardan o‘tishi va raqamli vositalardan qanday foydalanishni o‘rganishlari zarur. Shuningdek, texnologik infratuzilmani yaxshilash va barcha o‘quvchilarga internet, kompyuter va boshqa zarur texnologik vositalarga teng imkoniyat yaratish ham muhim hisoblanadi. Umuman olganda, an’anaviy va zamonaviy ta’lim uslublarini uyg‘unlashtirish orqali ta’lim jarayonini yanada samarali, tushunarli va qiziqarli qilish mumkin. Kelajakda ta’lim tizimini yanada rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalardan to‘g‘ri va muvozanatli foydalanish kerak. Bu nafaqat o‘quvchilarning bilim

ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: ***google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.***
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

olish jarayonini osonlashtiradi, balki ularning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va innovatsion yondashuv qobiliyatlarini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Ta’lim to‘g‘risida” Qonun. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. – Toshkent, 2020.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
5. Musurmonova O. Ma’naviy tarbiya va yoshlar tarbiyasi asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2016.
6. Qodirov B. Zamonaviy pedagogika va axborot texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
7. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva: Logos, 2010.
8. Selevko G.K. Sovremennye obrazovatelnye texnologii. – Moskva: Narodnoe obrazovanie, 2005.
9. UNESCO. Digital Education and Learning Frameworks. – Paris, 2019.
10. OECD. Education in a Digital Age. – Paris, 2021.